

УДК 7.012

ФІТОМОРФНІ МОТИВИ КРИМСЬКОТАТАРСЬКИХ ОРНАМЕНТІВ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

БЕЗУГЛА Руслана, СУПРУН Анастасія

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
bezuhla.ri@knuud.edu.ua, forluckunstuding@gmail.com

У роботі досліджено стилістичні особливості кримськотатарських фітоморфних мотивів, розглянуто техніки «ойма», «орьнек» і «філігрань», а також проаналізовано використання кримськотатарських орнаментів та їх стилізацію в сучасному українському графічному дизайні.

***Ключові слова:** графічний дизайн, стилістичні особливості, фітоморфність, кримськотатарські орнаменти.*

ВСТУП

Кримськотатарська орнаментика є унікальним явищем декоративно-прикладного мистецтва, яке відображає багатство культурної спадщини кримських татар. Сучасні українські графічні дизайнери у зв'язку з різноманітними соціокультурними чинниками все частіше звертаються до етнічних мотивів, зокрема, й до кримськотатарського мистецтва.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є визначення основних шляхів використання стилістичних особливостей кримськотатарських фітоморфних мотивів й їх технічних прийомів у сучасному графічному дизайні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Етнічне мистецтво як ідентифікатор національної культури і складова національної ідентичності є також і відображенням культурно-цивілізаційних чинників, які проявляються в графічному дизайні у виборі тематики, матеріалів, композиційних характеристик, графічних особливостей та кінцевого результату. Велике значення має технологія виконання орнаменту. Виділяють наступні основні техніки кримськотатарського орнаменту: «ойма», «орьнек» та «філігрань».

Ойма є технікою створення шаблонів для використання в аплікації та у вишивці. Стилiстичними особливостями є переважання схiдної орнаментики, пласкiсть форм у вираженнi рослинностi в профiль або в анфас, перевага в силуетностi, вiдсутнiсть «живого» вiдчуття, використання одного суцiльного кольору, дзеркальна симетрiя. Iснує рiзноманiтнiсть в обраннi рослинних та геометричних мотивiв як особливiсть виконання майстра [1].

Орьнек – це традицiйний орнамент у загальному декоративно-ужитковому художньому мистецтвi кримських татар. Орнамент є часто використаним у вишивцi, керамiцi, килимарствi, у художнiх панно та розписi на

склі [2]. Переважає симетричність, простота форм, ритмічне повторювання, а також використання контрастних кольорів.

Філігрань є технікою ювелірних виробів з тонкого скрученого металевого дроту, як результат – утворення наскрізного мереживного візерунка. Переважають такі стилістичні особливості: лінійність, деталізованість з різною масштабованістю, множинність елементів і паттернів. Домінує використання рослинних мотивів в ювелірній справі. У декорі існує тенденція використання образів: граната, винограду, гвоздики, мигдалевого горіха, троянд, тюльпанів, лілій, лотосів та дубового листа. Вони мають символічне відображення гендерних та соціальних ролей [3].

Особливості використання кримськотатарських орнаментів в сучасних виробках графічного дизайну полягають у комбінуванні різних технік та прийомів в одному творі. Загальними стилістичними особливостями орнаментики які притаманні у згаданих технік декоративного мистецтва є ритмічність, простота форм, пласкість форм та симетричність.

ВИСНОВКИ

З'ясовано, що основними методами адаптації фітоморфних мотивів у сучасному дизайні є спрощеність та геометризованість деталей орнаменту. Використання етнічних фітоморфних мотивів у виробках графічного дизайну сприяє популяризації етнічної культури та її адаптації до сучасного контексту без спотворення змісту, створення унікального візуального стилю з доданням глибини і символічності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарцева Л. Семіотичний аналіз українського та кримськотатарського декоративного орнаменту: спільне та відмінне. *Культура України*. 2014. №46. С. 98–111.
2. Акчуріна-Муфтієва Н. Антропоморфні та зооморфні мотиви в кримськотатарському декоративному мистецтві / Нурія Мунірівна Акчуріна-Муфтієва. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2010. №3. С. 91–99.
3. Пасічник Л. В. Кримськотатарське ювелірне мистецтво: традиції та сучасний стан. *Народознавчі зошити*. 2014. №5. С. 921–928.

BEZUHLA R., SUPRUN A. PHYTOMORPHIC MOTIFS OF CRIMEAN TATAR ORNAMENTATION IN GRAPHIC DESIGN

The work explores the stylistic features of Crimean Tatar phytomorphic motifs, examines the techniques of "oima", "ornek" and "filigree", and also analyzes the use of Crimean Tatar ornaments and their stylization in modern Ukrainian graphic design.

Key words: *graphic design, stylistic features, phytomorphicity, ornamentation.*